

Rekreasyonel spor okulu antrenörlerinin liderlik davranışlarının gençlerin spora bağlılık durumuna etkisi

Oktay YİĞİT¹ , Hacı Şükrü TAŞTAN¹

¹Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Niğde, Türkiye

Araştırma Makalesi/Research Article

DOI: 10.5281/zenodo.10033688

Gönderi Tarihi/ Received:
11.09.2023

Kabul Tarihi/ Accepted:
23.10.2023

Online Yayın Tarihi/ Published:
29.10.2023

Öz

Araştırmanın amacı rekreasyonel spor okulu antrenörlerinin liderlik davranışlarının gençlerin spora bağlılık durumuna etkisinin araştırılmasıdır. Araştırmanın örneklemini Niğde ve İstanbul illerinde rekreasyonel spor faaliyetleri kapsamında spor okullarında eğitim alan 93 kadın, 84 erkek toplam 177 birey oluşturmaktadır. Araştırma kapsamında model olarak tarama ve ilişkisel analiz yöntemleri kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında içerisinde üç bölümün yer aldığı bir ölçekten faydalanılmıştır. Birinci bölümün demografik maddelerden oluşurken, ikinci bölüm "Spor İçin Liderlik Ölçeği" sorularından oluşturulmuştur. Üçüncü bölüm kapsamında ise "Spora Bağlılık Ölçeği" yer almıştır. Verilerin analiz etmek için SPSS 24 programından yararlanılmıştır. Demografik verilerin analizinde tanımlayıcı istatistiklerden, ilişkisel analizlerde ise çoklu regresyon analizlerinden faydalanılmıştır. Araştırma sonucunda açıklayıcı ve ödüllendirici davranışın katılımcıların spora bağlılık durumları üzerinde anlamlı bir pozitif etkisinin olduğu ($\beta=0,33$, $p<0,001$) bulunmuştur. Eğitici ve destekleyici davranış ile demokratik davranışın istatistiksel açıdan anlamlı bir etkiye sahip olmadığı ($p>0,001$) görülmüştür. Bu sonuçlara bakıldığında rekreasyonel spor okulları antrenörlerinin genç katılımcıların spora bağlılık düzeylerini artırmak adına açıklayıcı ve ödüllendirici davranış benimsenmeleri önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Rekreasyonel spor, spora bağlılık, sporda liderlik, spor okulları

The effect of the leadership behaviors of recreational sports school coaches on the sports commitment of young people

Abstract

The aim of the research is to investigate the effect of the leadership behaviors of recreational sports school coaches on the sports commitment of young people. The sample of the research consists of a total of 177 individuals, 93 women and 84 men, who receive training in sports schools within the scope of recreational sports activities in Niğde and Istanbul provinces. Scanning and relational analysis methods were used as models within the scope of the research. A scale with three sections was used to collect research data. While the first part consists of demographic items, the second part consists of the questions of the "Leadership Scale for Sports". The third part includes the "Sports Commitment Scale". SPSS 24 program was used to analyze the data. Descriptive statistics were used in the analysis of demographic data, and multiple regression analyzes were used in relational analyses. As a result of the research, it was found that explanatory and rewarding behavior had a significant positive effect on the participants' commitment to sports ($\beta=0.33$, $p<0.001$). It was observed that educational and supportive behavior and democratic behavior did not have a statistically significant effect ($p>0.001$). Considering these results, it is recommended that recreational sports school coaches adopt explanatory and rewarding behavior in order to increase the sports commitment levels of young participants.

Keywords: Recreational sports, commitment to sport, leadership in sport, sports schools

Sorumlu Yazar/ Corresponded Author: Oktay YİĞİT, E-posta/ e-mail: oktay.yigit@ohu.edu.tr
Genişletilmiş İngilizce Özet makalenin sonunda yer almaktadır.

Bu araştırma 8-10 Eylül 2023 tarihleri arasında ERPA Uluslararası Sağlık ve Spor Bilimleri Eğitim Kongresi'nde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

GİRİŞ

Serbest zaman ve rekreatyon kavramları toplumsal yaşamı etkileyip, değiştirerek ortaya çıkan bir değer ve modern yaşamın değişilmez bir unsuru olarak görülse de yaşamın ilk yıllarına uzanacak kadar geçmiş bir tarihi kökene sahiptir (Göral & Karaküçük, 2016). Teknolojik gelişmelerin etkisiyle ortaya çıkan, çalışma zamanlarının azalması, eğitim ve gelir seviyesindeki artış, bireylerin serbest zamanlarında artış gibi unsurlar rekreatyonel faaliyetlere yönelik ilginin artmasına neden olmuştur (Dalay ve ark., 2018).

Serbest zaman bireylerin yaşamsal zorunlulukları ve biçimsel işleri dışında yer alan ve bireylerin istekleri doğrultusunda tüketebileceği zamandır (Kılbaş, 2010). Bir başka tanıma göre serbest zaman bireylerin mesleki, ailevi ve sosyal sorumlulukları dışında kalan özgürce seçebileceği, eğlenme, dinleme ve gelişim amaçlı etkinliklere katılmak amacıyla değerlendirdiği zamandır (Sevil, 2012). Serbest zaman tanımlanırken çalışma ve zorunlulukların dışında kalan zaman, özgürce seçim gibi ifadelerin yer almış olduğunu görülmektedir (Torkildsen, 2005).

Rekreatyon ise yeniden yaratılma anlamına gelen klasikleşmiş teoriden yola çıkarak bireyin zorunlu olarak katıldığı iş veya diğer faaliyetler dışında serbest zaman diliminde yenilenme ve dinlenme maksadıyla katılmış olduğu gönüllü etkinliklerdir (Kraus, 1985). Jensen ve Naylor (2000) Rekreatyon kavramının kökeni olan latince yeniden yaratma anlamına gelen *recreate* kelimesine vurgu yaparak rekreatyonu çalışma ve diğer faaliyetlerin dışında bireylerin yenilenmesini sağlayan deneyimler olarak tanımlamışlardır. Rekreatyon genel bir tanımlamada, bireylerin serbest zamanlarında özgür bir şekilde seçim yapabilecekleri eğlenmek, keyif almak ve memnuniyet sağlamak adına bireysel veya toplu olarak yapmış oldukları etkinlikler şeklinde ifade edilmiştir (Neumeyer, 1958; Yüncü, 2013).

Spor birçok alanda (rekreatyonel, okul sporları, profesyonel spor vb.) ortaya çıkarken farklı katılım şekilleriyle (seyirci veya katılımcı) bireylere seçenekler sunmaktadır (Dallek & Kravitz, 2002; Lower ve ark., 2013; Gül ve ark., 2020). Rekreatyon faaliyetleri içerisinde büyük bir yeri olan temelde fiziksel aktiviteye dayanan ve bir spor branşının rekreatif amaçlı olarak kullanıldığı rekreatyon şekline sportif rekreatyon denilmektedir (Zorba & Bakır, 2004; Birol ve ark., 2018). Sportif rekreatyon faaliyetlerinin önemi bireylerin yaşam kaliteleri üzerinde yaratmış olduğu fiziksel, psikolojik ve sosyolojik pozitif etkilerinden dolayı zaman ilerledikçe daha da fazla anlaşılmaya başlanmıştır (Gökçe, 2008; Sabırlı & Yetim, 2019). Gündelik yaşamın insanlar üzerinde bırakmış olduğu fizyolojik ve psikolojik yıpranmalarla baş

etmede kullanılan rekreatyonel egzersizler vücut sağlığı açısından önemli bir değere sahiptir (Rhodes & Dean, 2009; Güngörmüş ve ark., 2014). Bu yönleriyle rekreatyonel sporun değeri, işlevi ve etkisi gündelik yaşamla ilgili spor faaliyetlerinin sıradanlaşması nedeniyle yeni bir anlam kazanacak şekilde dönüşmeye başlamıştır (Dallek & Kravitz, 2002; Lower ve ark., 2013).

Günümüzde bireylerin artan serbest zamanları buna bağlı olarak ortaya çıkan rekreatyon etkinlik talepleri nedeniyle birçok profesyonel rekreatyon hizmeti ortaya çıkmaktadır. Bu nedenle bu hizmetleri ortaya koyarken motivasyon sağlayan ve yönlendirici olan liderlere gereksinim duyulmaktadır (Kozak ve ark., 2017). Rekreatyonel liderlikten bahsetmeden önce liderlik kavramını anlamak gerekmektedir. Liderlik belli koşullar içerisinde belirlenmiş olan kişisel ve grupsal amaçları gerçekleştirebilmek adına bir bireyin diğer bireylerin faaliyetleri etkileyerek yönetmesidir (Koçel, 2001; Ayyıldız ve ark., 2022). Diğer bir tanıma göre liderlik, grubun amaçları ve hedeflerine yönelik olarak bireylerin istekli bir şekilde çalışmaları sağlama faaliyeti olarak ifade edilmiştir (Edginton ve ark., 2011). Bass ve Stodgill (1990) liderliği hedef belirleme ve başarıya ulaşma amacıyla organize olmuş grup etkinliklerini etkileme süreci olarak tanımlamıştır. Liderlikle ilgili kuramlar incelendiğinde karşımıza özellikler, davranış ve durumsallık yaklaşımlarının yanı sıra modern yaklaşımlar olmak üzere dört sınıf ortaya çıkmaktadır (Gökbaraz ve ark., 2021). Liderlik rekreatyon faaliyetlerinde temel unsurlardan biridir. Rekreatyon faaliyetlerinin başarılı olması ve sürekliliğinin sağlanması adına önemli bir işlevi yerine getirmektedir. (Karaküçük & Yetim, 1996). Rekreatyonel liderliği birey ve grupların amaçlarına bağlı olarak rekreatyon odaklı bireysel veya grup faaliyetlerini etkileme süreci olarak tanımlayabiliriz (Özbeş & Çelebi, 2006). Geçmişte liderlik otoritenin sağlamış olduğu denetim ve yönetim işlerinden sorumlu formal bir pozisyon olarak görüldüğü için rekreatyon uygulamalarında liderler programlar oluşturup, halk tesislerin yönetmekle sorumluydular. Günümüzde rekreatyon liderliği bir tesisi yönetmekten çok daha fazlasıdır. Rekreatyonel liderler bulunmuş olduğu toplumda fark yaratmak umuduyla insanların enerji ve yeteneklerini açığa çıkarmaları için çaba sarf etmektedirler (RPAY, 2015). Rekreatyon liderlerinin grupları yönetirken sergilemiş oldukları liderlik davranışlarına dikkat etmeleri gerekmektedir. Grupları yönetirken yarışmasız ekinliler için demokratik, yarışmanın olduğu etkinliklerde hem demokratik hem de otokratik, oyun ve eğlenme maksatlı faaliyetlerde ise tam serbestliği sağlayan liderlik davranışlarının sergilenmesinin daha doğru olduğu düşünülmektedir (Karaküçük & Yetim, 1996). Bu tarz liderlik davranışlarının spora bağlılık düzeyi üzerinde etkili olabileceği düşünülmektedir.

Bağlılık kişilerin yapmış oldukları işleri sahiplenmesi ve bu işleri yaparken gururla yapması anlamına gelmektedir. Bağlılık bazı aktiviteler için merkezi bir konumdur. Özellikle spora düzenli bir şekilde katılımı sağlama noktasından olumlu etkileri vardır (Wheatley & Bickerton, 2016; Kayhan ve ark., 2020). Spor alanında katılımcıların bağlılıkları ise spor katılımcısının kendi çaba, gayret ve güveni ile spor ortamlarında bulunmak adına yaşamış olduğu pozitif zihinsel durum olarak tanımlanabilir (Lonsdale ve ark., 2007). Kelecek ve Göktürk (2017) genç sporcuların spor içerisinde kalarak ilerlemeleri, başarılı olmaları ve spora devam etmeleri için spora bağlılık düzeylerinin incelenmesinin gelecekteki araştırmalar ve antrenörlere yol göstermesi açısından faydalı olacağına değinmişlerdir (Siyahaş ve ark., 2020).

Bu araştırmada rekreatyonel sporda spor okulları antrenörlerinin davranışlarının genç katılımcıların spora bağlılık durumlarına etkisinin araştırılması amaçlanmıştır. Güncel literatürde araştırmada kullanılan liderlik davranışlarıyla spora bağlılık davranışları arasında etkileşimsel bir modele rastlanmamıştır. Bu araştırma rekreatyonel sporda spor okullarındaki antrenör davranışlarıyla genç katılımcıların spora bağlılık durumları arasında yeni bir ilişki bir model oluşturması açısından akademik olarak alana katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Araştırmanın Hipotezleri

H₁. Rekreatyonel spor okulu antrenörlerinin liderlik davranışlarının gençlerin spora bağlılık duruma pozitif etkisi vardır.

H₂. Rekreatyonel spor okulu antrenörlerinin eğitici ve destekleyici davranışlarının gençlerin spora bağlılık durumuna pozitif etkisi vardır.

H₃. Rekreatyonel spor okulu antrenörlerin demokratik davranışlarının gençlerin spora bağlılık durumuna pozitif etkisi vardır.

H₄. Rekreatyonel okulu antrenörlerinin açıklayıcı ve ödüllendirici davranışlarının gençlerin spora bağlılık durumuna pozitif etkisi vardır.

YÖNTEM

Araştırmanın modeli

Araştırma da model olarak tarama ve ilişki analiz modelleri kullanılmıştır. Tarama araştırması bir grubun belirli özelliklerini ortaya koymayı amaçlayan çalışmalardır. İlişki analizleri ise iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkileri ortaya koymak ve neden-sonuç kurgusu için ipuçları elde etmek amacıyla yapılan araştırmalardır (Büyüköztürk ve ark., 2020).

Araştırma grubu (evren-örneklem)

Araştırmanın evrenini Niğde ve İstanbul ilerinde rekreasyonel spor etkinlikleri çerçevesinde 2023 yılı içerisinde spor okullarında eğitim alan 10 yaş ve üzeri 317 birey oluşturmaktadır. Araştırma verilerini toplamak için katılımcıların velilerinden onam formu ile onay alınmıştır. Katılımcıların okuma yazma beceri gelişimleri düşünülerek 10 yaş ve üzeri bireylerin araştırma grubunu oluşturmasına karar verilmiştir. Araştırmanın örneklemini ise bu evrenden basit rastgele örnekleme yöntemi ile seçilmiş olan 93 kadın, 84 erkek toplam 177 birey oluşturmaktadır. Roasoft (2023) örneklem hesaplama modülünde 0,05 hata oranı ile 174 bireyin örneklem için yeterli olduğu görülmüştür. Örneklemin evreni temsil etme oranı 0,95 olarak belirlenmiştir.

Veri toplama araçları

Araştırmaya başlanmadan önce gerekli izinler alınarak Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurulundan 2023/08-20 karar sayısı ile etik onayı alınmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında içerisinde üç bölümün yer aldığı bir ölçekten faydalanılmıştır. Birinci bölümün demografik maddelerden oluşurken, ikinci bölüm "Spor İçin Liderlik Ölçeği: Sporçunun Antrenör Davranışına İlişkin Algıları" ("Leadership Scale for Sports: Athlete's Perceptions of Coach's Behaviour") sorularından oluşturulmuştur. Üçüncü bölüm kapsamında ise "Spora Bağlılık Ölçeği" yer almıştır.

Spor için liderlik ölçeği: sporçunun antrenör davranışına ilişkin algıları ("Leadership scale for sport: Athlete's perceptions of coach's behaviour")

Chelladurai ve Saleh (1980)'in geliştirmiş olduğu, Güngörmüş ve arkadaşlarının (2008) Türkçe uyarlamasını yaptığı "Spor İçin Liderlik Ölçeği: Sporçunun Antrenör Davranışına İlişkin Algıları" ("Leadership Scale for Sports: Athlete's Perceptions of Coach's Behaviour") sporcuların gözünden antrenörlerin davranışlarının nasıl algılandığını ölçmeyi amaçlayan bir ölçektir. Ölçeğin 34 maddesi ve 4 boyutu vardır. Bu boyutlar sırasıyla "eğitici ve destekleyici davranış (12 madde), demokratik davranış (10 madde), açıklayıcı ve ödüllendirici davranış (7 madde) ve otokratik davranış (5 madde)" şeklindedir. Ölçek "Hiçbir zaman" seçeneğinden "her zaman" seçeneğine kadar uzanan 5'li likert bir yapıya sahiptir. Ölçek her madde için 1 ile 5 arası puanlanmaktadır. Ölçekte tersten puanlanan madde yoktur. Ölçeğin Türkçe uyarlamasında alt boyutları için iç tutarlılık katsayılarının (Cronbach Alfa değeri) 0,71 (otokratik davranış) ile 0,84 (eğitici ve destekleyici davranış) arasında olduğu, ölçeğin toplam iç tutarlılık katsayısının da (Cronbach Alfa değeri) 0,87 olduğu belirtilmiştir. Bu nedenle ölçeğin kullanılmasının uygun olduğu anlaşılmaktadır.

Spora bağlılık ölçeği

Guillen ve Martinez-Alvarado (2014)'nin geliştirdiği, Kayhan ve arkadaşlarının (2020) Türkçe uyarlaması yaptığı "Spora Bağlılık Ölçeği" 10 maddesi ve 2 alt boyuttu olan bir ölçektir. Alt boyutları "Dinç Olma (7 madde), Odaklanma (3 madde)" şeklindedir. Bizim araştırmamızda spora bağlılık ölçeğinin toplam puanı kullanılmıştır. Ölçek, Hiçbir zaman" seçeneğinden "her zaman" seçeneğine kadar uzanan 7'li likert bir yapıya sahiptir. Ölçeğin her bir maddesi 1 ile 7 arasında puanlanmaktadır. 12. madde tersten puanlanmaktadır. Ölçeğin Türkçe uyarlamasının alt boyutlarının iç tutarlılık kat sayısı (Cronbach Alfa değeri) sırasıyla dinç olma boyutunda 0,91, odaklanma boyutunda 0,77'dir. Ölçeğin toplam iç tutarlılık kat sayısı ise (Cronbach Alfa değeri) 0,94'tür. Bu değer ölçeğin kullanılmasının uygun olduğunu göstermektedir.

Verilerin toplanması

Araştırmacılar tarafından hazırlanmış olan ölçek katılımcılara yüz yüze uygulanarak araştırma verileri toplanmıştır.

Verilerin analizi

Ölçekten elde edilen veriler SPSS 24 programından faydalanılarak analiz edilmiştir. Araştırma değişkenlerine ait verilerin Skewness ve Kurtosis değerlerinin +1,5 ile -1,5 arasında olması nedeniyle normal dağılım gösterdiği tespit edilmiştir. Tabachnick ve Fidell (2013) çalışmalarında değişkenlerin Skewness ve Kurtosis değerlerinin +1,5 ve -1,5 arasında yer alması durumunda değişkenlerin normal dağılıma sahip olacağını söylemişlerdir. Webster (1992) Varyans Artırıcı Faktör (VIF) değerinin 10'a eşit veya büyük olması durumunda (VIF ≥ 10) değişkenler arasında anlamlı çoklu doğrusallık problemi olacağını belirtmiştir. Çalışmamızda değişkenler arasında çoklu doğrusallık problemi (VIF değerinin 10 ve üzeri olması) olmadığı da gözlemlenmiştir. Bu nedenle antrenör davranışları değişkenleri ile spora bağlılık değişkeni etkileşimini anlamlandırabilmek adına çoklu regresyon analizi kullanılmıştır. Bağımsız değişkenlerden otokratik davranış ile bağımlı değişken spora bağlılık durumu arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmemesi nedeniyle otokratik davranış alt boyutu çoklu regresyon modelinden çıkarılmıştır. Demografik verilerin analizinde ise tanımlayıcı istatistiklerden faydalanılmıştır.

Tablo 1. Araştırmanın değişkenlerine ilişkin çarpıklık, basıklık ve varyans enflasyon faktörü değerlerinin dağılımı

Değişkenler	Skewness	s.s	Kurtosis	s.s	VIF
Eğitici ve destekleyici davranış	-1,05	0,18	1,06	0,36	2,28
Demokratik davranış	-0,43	0,18	-0,60	0,36	2,12
Açıklayıcı ve ödüllendirici davranış	-0,83	0,18	0,02	0,36	2,17
Spora bağlılık durumu	-1,06	0,18	0,94	0,36	

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya konu olan değişkenlerin hepsinde skewness ve kurtosis değerlerinin +1,5 ve -1,5 arasında olduğu gözlemlenmektedir. VIF değerlerinin de 10'nun altında olduğu görülmektedir.

BULGULAR

Tablo 2. Araştırmanın katılımcılarına yönelik demografik verilerin tanımlayıcı istatistikleri

	N	%	
Cinsiyet	Erkek	84	47,5
	Kadın	93	52,5
	Toplam	177	100,0
Yaş	10-13 yaş	54	30,5
	14-16 yaş	74	41,8
	17 yaş ve üstü	49	27,7
	Toplam	177	100,0
Spor Türü	Takım sporları	130	73,4
	Bireysel sporlar	47	26,6
	Toplam	177	100,0

Tablo 2 incelendiğinde araştırmaya katılanların cinsiyet değişkenine göre %47,5 (n=84)'nin erkek, %52,5 (n=93)'nin kadın olduğu gözlemlenmektedir. Yaş değişkenine göre katılımcıların %30,5 (n=54)'nin 10-13 yaş, %41,8 (n=74)'nin 14-16 yaş ve %27,7 (n=19)'sinin 17 yaş ve üstü olduğu görülmüştür. Spor türü değişkenine bakıldığında katılımcıların %73,4 (n=130)'nün takım sporları ve %26,6 (n=47)'nin bireysel sporlara katılım gösterdiği bulunmuştur.

Tablo 3. Rekreasyonel spor okullarındaki antrenör davranışları ve spora bağlılık değişkenleri arasındaki ilişki (Kolerasyon analizi)

	Eğitici ve destekleyici davranış	Demokratik davranış	Açıklayıcı ve ödüllendirici davranış	Otokratik davranış	Spora bağlılık durumu
Eğitici ve destekleyici davranış	1				
Demokratik davranış	0,678**	1			
Açıklayıcı ve ödüllendirici davranış	0,687**	0,659**	1		
Otokratik davranış	0,338**	0,470**	0,243**	1	
Spora bağlılık durumu	0,321**	0,312**	0,406**	0,082	1

**p<0,01

Tablo 3 incelendiğinde rekreasyonel spor okullarında antrenörlerinin liderlik davranışlarından "eğitici ve destekleyici davranış" (0,321**), "demokratik davranış" (0,312**), "açıklayıcı ve ödüllendirici davranışın" (0,406**) spora bağlılık durumu değişkeni ile pozitif

yönlü anlamlı ve orta düzey bir ilişkiye sahip olduğu tespit edilirken, "otokratik davranışın" (0,082) spora bağlılık durumu değişkeni ile anlamlı bir ilişkiye sahip olmadığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. Rekreasyonel spor okulu antrenör davranışlarının gençlerin spora bağlılık durumuna etkisi (Regresyon analizi)

Değişkenler	B	S.H	β	t	p
Sabit*	22,81	6,20		3,67	0,00
Eğitici ve destekleyici davranış	0,08	0,15	0,05	0,52	0,60
Demokratik davranış	0,10	0,18	0,05	0,55	0,58
Açıklayıcı ve ödüllendirici davranış	0,89	0,27	0,33	3,24	0,00

R= 0.41, R2= 017, Düzeltilmiş R2= 0,15, F(3,173)=11,79, p=0,00
*Bağımlı değişken: Spora bağlılık durumu

Tablo 4 incelendiğinde değişkenler arasında anlamlı bir regresyon modeli [$F_{(3,173)}=11,79$, $p=0,00$] olduğu ve bağımlı değişkendeki varyansın %15'nin (Düzeltilmiş $R^2=0,15$) bağımsız değişkenler tarafından açıklanabildiği tespit edilmiştir. "Açıklayıcı ve ödüllendirici" davranışın katılımcıların spora bağlılık durumları üzerinde anlamlı ve pozitif bir etkisi olduğu ($\beta=0,33$, $p<0,001$) tespit edilmiştir. Eğitici ve destekleyici davranış ($p=0,60$, $p>0,001$) ve demokratik davranış ($p=0,58$, $p>0,001$) gibi diğer bağımsız değişkenlerin bağımlı değişken spora bağlılık durumu üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olmadığı bulunmuştur.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Araştırma sonucunda rekreasyonel sporda spor okulu antrenörlerinin sergilemiş oldukları açıklayıcı ve ödüllendirici davranışın genç spor katılımcıların spora bağlılık düzeyleri üzerinde anlamlı bir pozitif etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Eğitici ve destekleyici davranış ve demokratik davranış gibi antrenör davranışlarının katılımcıların spora bağlılık düzeyleri üzerinden istatistiksel olarak anlamlı bir etkiye sahip olmadığı da tespit edilmiştir.

Rusbassan ve arkadaşları (2021) çalışmalarında toksik liderliğin spora bağlılık üzerinde olumsuz etkiye sahip olduğunu belirtmişlerdir. Saybani ve arkadaşları (2015) İran'da bulunan lise futbol takımları üzerinde yapmış oldukları çalışmalarında dönüşümcü liderlik tarzının futbolcuların spora bağlılık düzeyleri üzerinde istatistiki olarak yüksek düzeyde pozitif etkisi olduğu sonucunu bulmuşlardır. Bandura ve Kavussanu, (2018) koçların otantik liderlik davranışları göstermesinin sporcuların sporda bağlılık düzeyini özerklik ve güven yoluyla yükseltebileceği sonucuna varmışlardır. Saybani ve arkadaşları (2013) Araştırmalarında dönüşümcü liderliğin sporcuların tatmin düzeyini artırmasıyla birlikte futbolcuların spora bağlılık düzeylerini de artırdığını tespit etmişlerdir. Bum (2018) Spor katılımcılarının kendine liderlik, spora bağlılık gibi değişkenler arasındaki ilişkileri inceledikleri araştırmalarında, spor katılımcılarının kendine liderlik etmelerinin spora bağlılık düzeyini artırdığını sonucuna ulaşmışlardır. Yalçın (2021) çalışmasında antrenörlerin sporcularla olan ilişkilerinin spora

bağlılık üzerinde pozitif yönlü önemli bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymuştur. Bu çalışmalara bakıldığında sporda liderlik ile ilgili davranışların, uygulamaların, sporcuların bağlılık düzeyleri üzerinde etkiye sahip olduğu görülmektedir. O'Neil ve Hodge (2019), futbolcular üzerinde yapmış oldukları çalışmada antrenörlerin özerklik – destekleyici koçluk ve kontrolcü koçluk tarzları ile sporcuların spora bağlılık durumları arasında pozitif bağlantılar bulmuşlardır. Schlesinger ve Nagel (2015) spor kulüpleri üzerinde yapmış oldukları çalışmada spora bağlılığı artırabilen bireysel ve kulüplere özgü birçok faktör olduğunu ortaya koymuşlardır. Kulüplere özgü yapısal faktörlere bakıldığında sosyalliği açıkça destekleyen kulüplerde spora bağlılığın daha muhtemel olduğunu kanıtlamışlardır. Weiss ve arkadaşları (2001) küçük tenis sporcuları üzerinde kurmuş oldukları yapısal eşitlik modelinde kişisel yatırımlar, sosyal destek, algılanan yeterlilik gibi değişkenler ile tenis branşından keyif alma ve tenise bağlılık gibi değişkenler arasında pozitif yönlü ilişkileri olduğunu ortaya koymuşlardır. Ulukan (2005) çalışmasında antrenörlerin vizyon belirleme ve sıra dışı davranış sergileme davranışlarının futbolcuların normatif bağlılıklarına pozitif bir etkisi olduğunu bulurken, antrenörlerin sıra dışı ve üye ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme gibi davranışlarının futbolcuların devamlı bağlılık davranışlarına pozitif etkisi olduğunu da tespit etmiştir. Ayrıca antrenörlerin çevresel duyarlılık gösterme, kişisel risk üstlenme ve üye ihtiyaçlarına duyarlılık gösterme gibi davranışlarının duygusal bağlılıkları üzerinde pozitif etkiye sahip olduğunu da tespit etmişlerdir.

Bizim çalışmamızda da benzer bir sonuç ortaya çıkarak açıklayıcı ve ödüllendirici davranışın sporcuların bağlılık düzeyleri üzerinde pozitif yönlü önemli bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Bu sonuçlar değerlendirildiğinde de antrenörlerin davranışlarında açıklayıcı ve ödüllendirici davranışın spora bağlılık açısından dikkat edilmesi gereken önemli bir unsur olduğu ortaya çıkmaktadır. Açıklayıcı ve ödüllendirici davranışın gençlerin spor eğitimlerinde pekiştirici görevi görebileceği için spora bağlılık durumlarında etkili olabileceği düşünülmektedir.

Öneriler

Araştırma sonucunda rekreasyonel spor okullarında çalışan antrenörlerin gençlerin spora bağlılık durumlarını artırabilmeleri adına açıklayıcı ve ödüllendirici davranışlar sergilemeleri önerilmektedir. Akademik olarak literatürde sporda antrenör davranışlarıyla spora bağlılık durumu arasındaki ilişkiyi araştıran sınırlı sayıda çalışma olduğu görülmüştür. Bu alanda daha geniş araştırma grupları ve farklı ölçekler kullanılarak çalışmaların çeşitlendirilmesi önerilmektedir.

EXTENDED ABSTRACT

INTRODUCTION

The emergence of details of technological developments, the extension of working hours, the increase in education and income levels, and the increase in their own free time have caused a decrease in interest in the recreational situation (Dalay et al., 2018). Free time extensions without engaging in recreation will be more beneficial. Vital lives and formal works that will remain in free time can be stored in a way that they can be consumed anywhere and anytime (Kılbaş, 2010). Recreation, on the other hand, based on the classical theory, which means re-creation, is the voluntary activities that individuals participate in for the purpose of renewal and rest in their free time, apart from the work or other activities in which they are required to participate (Kraus, 1985). Industrial recreation based on physical activity, which has a large place among recreational activities, and for recreational purposes in a sports branch is called sportive recreation (Zorba & Bakır, 2004; Birol, Aydın & Karaçık, 2018). We can define recreational principles as the process of influencing recreation-oriented individual or group activities depending on individual and individual characteristics (Özbey & Çelebi, 2006). Their commitment in the field of sports can be taken as a positive mental state in which their sports behavior is permanent in order to be in sports environments with their own effort, diligence and confidence (Lonsdale et al., 2007). Based on this, the variable in this research emerges according to the relationships of young people, employed by sports school coaches, regarding sports in recreational sports. This research has contributed academically to the field in terms of creating a new relational model between the development of coaches in sports schools in recreational sports and the sports interests of young people.

METHOD

Scanning and relational analysis models were used as models in the research. The population of the research consists of 317 individuals aged 10 and above who receive education in sports schools within the framework of recreational sports activities in Niğde and Istanbul. The sample of the research consists of a total of 177 individuals, 93 women and 84 men, selected from this universe by simple random sampling method. A scale with three sections was used to collect research data. While the first part consists of demographic items, the second part is the "Leadership Scale for Sports: Athlete's Perceptions of Coach's Behaviour" developed by Chelladurai and Saleh (1980) and adapted into Turkish by Güngörmüş et al. (2008) was created from the questions. The third part includes the "Sports Commitment Scale" developed by Guillen and Martinez-Alvarado (2014) and adapted into Turkish by Kayhan et al. (2020). The data obtained from the scale was analyzed using the SPSS 24 program. It was determined that the data of the research variables showed a normal distribution since the skewness and kurtosis values were between +1.5 and -1.5. It was also observed that there was no multicollinearity problem (VIF value being 10 or above). For this reason, multiple regression analysis was used to make sense of the interaction between coach behavior variables and sport commitment variable. Since no

significant relationship was detected between the independent variables autocratic behavior and the dependent variable sports commitment, the autocratic behavior sub-dimension was removed from the multiple regression model. Descriptive statistics were used in the analysis of demographic data.

RESULTS

As a result of the research, it was found that the explanatory and rewarding behavior of sports school trainers in recreational sports had a significant positive effect on the level of commitment to sports of young sports participants. It was also determined that other coach behaviors did not have a statistically significant effect on the participants' levels of commitment to sports.

DISCUSSION AND CONCLUSION

Rusbassan et al. (2021) stated in their study that toxic leadership has a negative effect on sports commitment. Saybani et al. (2015) in their study on high school football teams in Iran, found that the transformational leadership style had a statistically high positive effect on the football players' level of commitment to sports. In their research where Bum (2018) examined the relationships between variables such as self-leadership of sports participants and commitment to sports, they concluded that self-leadership of sports participants increased the level of commitment to sports. Yalçın (2021) revealed in his study that the relationships of coaches with athletes have a significant positive effect on commitment to sports. When these studies are examined, it is seen that behaviors and practices related to leadership in sports have an impact on the commitment levels of athletes. When these results are evaluated, it becomes clear that the behavior of coaches is an important element that should be taken into consideration in terms of commitment to sports. As a result of the research, it is recommended that coaches working in sports schools in recreational sports should exhibit explanatory and rewarding behaviors in order to increase the commitment of young participants to sports.

KAYNAKLAR

- Ayyıldız Durhan, T., Kayhalak, F., Kurtipek, S., & Yenel, F. (2022). Rekreasyonel liderlik davranışı ölçeğinin psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 27(2), 127-142. <https://doi.org/10.53434/gbesbd.1082314>
- Axelsen, M. (2009). The power of leisure: I was an anoexic; I'm now a healthy triathlete. *Lesiure Sciences*, 31(4), 330-346. <https://doi.org/10.1080/01490400902988283>
- Bandura, C. T., & Kavussanu, M. (2018). Authentic leadership in sport: Its relationship with athletes' enjoyment and commitment and the mediating role of autonomy and trust. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 13(6), 1-10. <https://doi.org/10.1177/1747954118768242>
- Bass, B. M., & Stodgill R. M. (1990). *Bass & stogdilbl's handbook of leadership: Theory, research, and managerial applications*. Free Press.
- Biol, S. Ş., Aydın, E., & Karaküçük, S. (2018). Gençlik hizmetleri ve spor il müdürlüğü çalışanlarının kent merkezlerinde halka sunulan sportif rekreasyon tesis ve hizmetlerin belirlenmesine ilişkin görüş ve öneriler. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 23(4), 251-267.

- Bum, C. H. (2018). Relationships between self-leadership, commitment to exercise, and exercise adherence among sport particip. *Social Behavior and Personality*, 46(12), 1983–1996. <https://doi.org/10.2224/sbp.7371>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, S., & Demirel, F. (2020). *Eğitimde bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Chelladurai, P., & Saleh, S. D. (1980). Dimensions of leader behavior in sports: development a leadership scale, *Journal of Sport Psychology*, 2(1), 34-45. <https://doi.org/10.1123/jsp.2.1.34>
- Dalay, Y, Taşkın, C., & Gür, E. (2018). Akademik personelin rekreatyonel faaliyetlere katılımlarını engelleyen faktörlerin belirlenmesi (Batman Üniversitesi örneği). *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 6(84), 203-212.
- Dalleck, L., & Kravitz, L. (2002). The history of fitness [Electronic version]. *IDEA Health and Fitness Source*, 20(2), 26–33.
- Edington, C. R., Hudson, S. D., Scholl. K. G., & Lauzon, L. (2011). *Leadership for recreation, parks and leisure service*. Sagamore Publishing LLC.
- Guillen, F., & Martinez Alvarado, J. R. (2014). The sport engagement scale: An adaptation of the utrecht work engagement scale (UWES) for the sports environment. *Universitas Psychologica*, 13(3), 975-984.
- Gül, O., Soygüden, A., & Karagöz, Y. (2020). Okul sporları değerlendirme ölçeği: Geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17 (46), 306-321. <https://dergipark.org.tr/pub/mkusbed/issue/57607/599457>
- Güral, Ş., & Karaküçük, S. (2016). *Boş zaman tarihi: Rekreatyon bilimi*. Gazi Kitap Evi.
- Güngörmüş, H. A., Gürbüz, B., & Yenel, F. (2008). Spor için liderlik ölçeği'nin sporcuların antrenörün davranışlarını algılaması versiyonunun psikometrik özelliklerinin değerlendirilmesi. *Atatürk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 10(2), 16-22.
- Güngörmüş, H. A., Yenel, F., & Gürbüz, B. (2014). Bireyleri rekreatyonel egzersize güdüleyen faktörlerin belirlenmesi: Demografik farklılıklar. *International Journal of Human Sciences*, 11(1), 373-386.
- Gökbaraz, N., Bozyiğit, E., & Gökçe, H. (2021). Spor bilimleri öğrencilerinin liderlik davranışlarına ilişkin özalgıları ile yaratıcı kişilik özellikleri arasındaki ilişki. *Avrasya Spor Bilimleri Araştırmaları*, 6(1), 77-88.
- Gökçe, H. (2008). *Serbest zaman doyumunun yaşam doyumunu ve sosyo-demografik değişkenlerle ilişkisinin incelenmesi*. (Yayın No. 248410) [Yüksek Lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi.
- Jensen, C., & Naylor, J. (2000). *Opportunities in recreation and leisure careers*. VGM Career Books.
- Karaküçük, S., & Yetim, A. (1996). Rekreatyon etkinliklerinde liderlik ve fonksiyonları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 1(1), 64-76.
- Kayhan, R., Bardakçı, S., & Caz, Ç. (2020). Spora bağlılık ölçeği'ni Türkçe'ye uyarlama çalışması. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 9(3), 2905-2922. <https://doi.org/10.15869/itobiad.676854>
- Kelecek, S. ve Göktürk, E. (2017). Kadın futbolcularda sporcu bağlılığının, sporcu tükenmişliğini belirlemedeki rolü. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 162-173.
- Kılbaş, S. (2010). *Rekreatyon boş zamanı değerlendirme*. (4nd ed.). Gazi Kitabevi.
- Koçel, T. (2001). *İşletme yöneticiliği* (8. Baskı). Beta Yayınevi.

- Kozak, M. A., Aydın, Ç., & Aydın, Ç. (2017). Rekreatyon faaliyetlerine katılan kişilerin (rekreatyonistlerin) örtük liderlik algıları. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 28(2), 227-243. <https://doi.org/10.17123/atad.362528>
- Kraus, R. G. (1985). *Recreation Program Plannig Today*. Foresman and Company.
- Lonsdale, C., Hodge, K., & Jackson, S.A. (2007). Athlete engagement: II. Development and initial validation of the athlete engagement questionnaire. *The International Journal of Sport Psychology*, 38(4), 471-492. <https://doi.org/10.1037/t50268-000>
- Lower, L. M., Turner, B. A., & Petersen, J. C. (2013). A comparative analysis of perceived benefits of participation between recreational sport programs. *Recreational Sports Journal*, 37(1), 66-83. <https://doi.org/10.1123/rsj.37.1.66>
- O'Neil, L., & Hodge, K. (2019). Commitment in sport: the role of coaching style and autonomous versus controlled motivation. *Journal of Applied Sport Psychology*, 32(6), 607-617. <https://doi.org/10.1080/10413200.2019.1581302>
- Özbeş, S., & Çelebi, M. (2006). *Rekreatyon: Spor bilimlerine giriş*. Spor Yayınevi.
- Rhodes, R. E., & Dean, R. N. (2009) Understanding physical inactivity: Prediction of four sedentary leisure behaviors. *Leisure Sciences*, 31(2): 124-135. <https://doi.org/10.1080/01490400802685948>
- Roasoft. (2023). *Örneklem boyutu hesaplayıcı*. <http://www.raosoft.com/samplesize.html>
- RPAY (Recreation and Parks Association of the Yukon). (2015). *Yukon Community Recreation Leaders Guide*. Yukon: Yukon Government.
- Rusbasan, D., Collisson, B., & Ham, E. (2021). Toxic coaching of collegiate student-athletes: burnout mediates the relation between school/sport conflict and commitment. *Journal of Issues in Intercollegiate Athletics*, (14), 365-386.
- Sabırlı, T. N., & Yetim, A. A. (2019). Examination of the satisfaction levels of consumers benefiting from recreational sports services offered by municipalities according to their gender and duration of participation in activities. *GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism, Recreation and Sport Sciences*, 1(2), 27-39.
- Saybani, H., Yusof, A., Soon, C., Hassan, A., & Zordoshion, S. (2013). Athletes' Satisfaction as Mediator of Transformational Leadership Behaviors of Coaches and Football Players' Sport Commitment Relationship. *World Applied Sciences Journal*, 21(10), 1475-1483.
- Saybani, H.R., Yusof, A., Soon, C., & Hassan, A. (2015). Transformational leadership and sport commitment: A study of Iranian high schools' football teams. *Pertanika Journal of Social Sciences & Humanities*, 23(4), 781 – 792.
- Schlesinger, T., & Nagel, S. (2015). Does context matter? Analysing structural and individual factors of member commitment in sport clubs. *European Journal for Sport and Society*, 12(1), 53-77. <https://doi.org/10.1080/16138171.2015.11687956>
- Sevil, T. (2012). *Boş zaman ve rekreatyon: Kavram ve özellikler: Boş zaman ve rekreatyon yönetimi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Siyahaş, A., Tükenmez, A., Avcı, S., Yalçınkaya, B., & Çavuşoğlu, S. B. (2020). Bireysel ve takım sporu yapan sporcuların spor bağlılık düzeylerinin incelenmesi. *International Social Mentality and Research Thinkers Journal*, 6(34), 1310-1317.

Tabachnick, B. G., & Fidell, L. S. (2013). *Using multivariate statistics* (6th ed.). Allyn and Bacon.

Torkildsen, G. (2005). *Leisure and recreation management*. (5nd ed.). Routledge.

Ulukan, M. (2005). Futbolcuların performans ve kulübe bağlılıklarında antrenörlerin liderlik özelliklerinin rolü. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(4), 37-44.

Weiss, M.R., Kimmel, L.A., & Smith, A.L. (2001). Determinants of sport commitment among junior tennis players: Enjoyment as a mediating variable. *Pediatric Exercise Science*, 13(2), 131-144. <https://doi.org/10.1123/pes.13.2.131>

Wheatlesly D., & Bickerton C. (2017). Subjective well-being and engagement in arts, culture and sport. *Journal of Cultural Economics*, (41), 23-45.

Yalçın, Y. (2021). *Spor bilimlerinde araştırma ve değerlendirmeler-II*. Ö. Karataş, & E. Ö. Karataş, (Eds.), *Atletizmde antrenör-sporcu ilişkisinin spora bağlılık düzeyi üzerindeki etkisinde antrenör cinsiyetinin rolü* (s. 191-206), Gece Kitaplığı.

Zorba, E., & Bakır, M. (2004). *Sporda sosyal alanlar seçme konular 1*. F. Ramazanoğlu, (Ed.), *Serbest zaman kavram* (s. 106-108), Bıçaklar Kitabevi.

KATKI ORANI CONTRIBUTION RATE	AÇIKLAMA EXPLANATION	KATKIDA BULUNANLAR CONTRIBUTORS
Fikir ve Kavramsal Örgü <i>Idea or Notion</i>	Araştırma hipotezini veya fikrini oluşturmak <i>Form the research hypothesis or idea</i>	Oktay YİĞİT
Tasarım <i>Design</i>	Yöntem ve araştırma desenini tasarlamak <i>To design the method and research design.</i>	Oktay YİĞİT
Literatür Tarama <i>Literature Review</i>	Çalışma için gerekli literatürü taramak <i>Review the literature required for the study</i>	Hacı Şükrü TAŞTAN
Veri Toplama ve İşleme <i>Data Collecting and Processing</i>	Verileri toplamak, düzenlemek ve raporlaştırmak <i>Collecting, organizing and reporting data</i>	Oktay YİĞİT
Tartışma ve Yorum <i>Discussion and Commentary</i>	Elde edilen bulguların değerlendirilmesi <i>Evaluation of the obtained finding</i>	Oktay YİĞİT
Destek ve Teşekkür Beyanı/ Statement of Support and Acknowledgment		
Bu çalışmanın yazım sürecinde katkı ve/veya destek alınmamıştır. <i>No contribution and/or support was received during the writing process of this study.</i>		
Çatışma Beyanı/ Statement of Conflict		
Araştırmacıların araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur. <i>Researchers do not have any personal or financial conflicts of interest with other people and institutions related to the research.</i>		
Etik Kurul Beyanı/ Statement of Ethics Committee		
Bu araştırma, Niğde Ömer Halisdemir Üniversitesi Etik Kurulunun 2023/08-20 sayılı kararı ile yürütülmüştür. <i>This research was conducted with the decision of Niğde Ömer Halisdemir University Ethics Committee numbered 2023/08-20.</i>		

Bu eser [Creative Commons Atıf-Gayri Ticari 4.0 Uluslararası Lisansı \(CC BY 4.0\)](https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/) ile lisanslanmıştır.